

Gedwongen uitzettingen van Afghaanse 1F-asielzoekers door Nederland.

Herziene versie

Datum: 28 januari 2009

Copyright © Comite1fbeleid 2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder duidelijke bronvermelding.

Algemene Informatie

Met het Memorandum of Understanding (MoU) tussen Nederland, Afghanistan en de UNHCR, gesloten op 18 maart 2003, werd vrijwillige terugkeer van Afghanen naar Afghanistan geregeld. Al eerder, op 6 november 2002, was door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) een MoU gesloten met de immigratieautoriteiten van de Verenigde Arabische Emiraten, inzake uitzetting via de luchthaven van Dubai.

In september 2007 zijn deze werkafspraken bevestigd tussen de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), nu verantwoordelijk voor terugkeer, en de immigratieautoriteiten.

Vreemdelingen worden uitgezet met een geldig paspoort indien zij daarover beschikken. Indien dat niet het geval is wordt er gebruik gemaakt van een EU-reisdocument na vaststelling van de Afghaanse nationaliteit door het Afghaanse consulaat in Nederland.

Het Afghaanse consulaat heeft diverse malen, zowel telefonisch als schriftelijk, meegedeeld geen reisdocumenten te verstrekken aan personen die niet vrijwillig willen terugkeren. Uit een schrijven van 7 april 2006 blijkt dat de Afghaanse autoriteiten het EU-document niet aanvaarden als geldig reisdocument.

In brieven van 29 november en 1 december 2006 benadrukt de Afghaanse consul dat het MoU tussen de Afghaanse autoriteiten en Nederland niets noemt over het gebruik van EU-reisdocumenten. Tevens stelt de consulaat van Afghanistan bij brief van 16 oktober 2008 dat de Islamitische Republiek Afghanistan *tegenstander* is van onvrijwillige terugkeer. Verder wordt het standpunt ingenomen dat het gezinsleven gerespecteerd en beschermd dient te worden en ook dat Nederland niet eenzijdig voorbij kan gaan aan dergelijke humanitaire aspecten.

Omtrent het gebruik van EU-reisdocumenten wordt in de brief opgemerkt dat volgens het MoU tussen Nederland, Afghanistan en de UNHCR *onvrijwillige terugkeer onwenselijk* is, en dat het dan ook in de rede ligt dat *niet* een dergelijk middel wordt aangewend om onvrijwillige terugkeer desalniettemin te forceren en Afghanistan voor voldongen feiten te plaatsen.

In de brief van 5 november 2008 benadrukt het consulaat nogmaals dat de Afghaanse autoriteiten tegen gedwongen uitzettingen zijn. Er wordt ook vermeld dat er *onvoldoende faciliteiten voor opvang en geen garanties voor een aanvaardbaar bestaan* zijn in Afghanistan.

Op 6 november 2008 grepen de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Justitie in: zij zetten de consul-generaal en de ambassadeur van

Afghanistan onder druk zulk soort brieven niet meer te versturen. Vanaf 6 december 2008 schrijft het Afghaanse consulaat weer brieven op verzoek van advocaten m.b.t. de standpunten van Afghanistan inzake gedwongen uitzettingen.

De praktijk

De IND volgt momenteel een harde politiek zonder weerga tegen de Afghaanse vluchtelingen en heeft per 28 januari 2009 zeven Afghaanse asielzoekers onder dwang naar Afghanistan teruggestuurd. Één van de schokkende voorbeelden is de gedwongen uitzetting van dhr. Zia Hamidy, vader van de twee kinderen met de Nederlandse nationaliteit, die op 9 september 2008 zeven uur lang, aan armen en benen vastgebonden, naar het vliegveld van Kaboel is gevlogen.

Een andere recente gedwongen uitzetting is die van dhr. Khaled Razeq, vader van 4 kinderen, op 17 november 2008.

In de huidige situatie wordt de ongewenst verklaarde vreemdeling zonder identiteitspapieren teruggestuurd naar Afghanistan. Bij aankomst komt deze op straat terecht omdat er geen enkele voorzieningen zijn getroffen. Ook wordt door de Nederlandse autoriteiten niet, ten behoeve van de achtergebleven gezins- en familieleden, nagegaan hoe het zo iemand verder vergaat (het zgn. monitoren).

Daarbij dienen er zeer grote vraagtekens geplaatst te worden bij de veiligheids situatie in het land van terugkeer. Volgens een onderzoek van het Center for Strategic & International Studies ("Losing The Afghan-Pakistan War? The Rising Threat", CSIS, 2008) is de situatie gedurende 2007 en 2008 verslechterd, waarbij het aantal burgerdoden in het eerste kwartaal van 2008 bijna verdubbeld is ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

In het rapport van 12 december 2008 van de missie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties naar Afghanistan worden de zorgen van de Raad geuit over de veiligheidssituatie in Afghanistan, met name met betrekking tot de gewelddadige en terroristische activiteiten van de Taliban, Al-Qaida en andere extremistische groeperingen. Grote delen van het land worden als onstabiel en zelfs explosief beschreven. Ook beschrijft het rapport de toename van gewelddadige incidenten sinds 2003, waaronder gewapende conflicten, ontvoeringen, zelfmoordaanslagen en geïmproviseerde explosieven gerekend worden. Volgens dit onderzoek zijn het aantal gewelddadige incidenten toegenomen van 508 in 2003 tot 6792 in de eerste tien maanden van 2008.

Bovendien is de veiligheidssituatie met name voor teruggestuurde vluchtelingen extra zorgwekkend. Momenteel onderzoeken de Australische autoriteiten de Taliban-moorden

op twintig door Australië uitgezette Afghaanse asielzoekers (Bron: The Guardian, 27-10 - 2008).

De gedwongen uitzettingen zijn met het oog op de veiligheid in strijd met Artikel 3 van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Hierin wordt beschreven dat een persoon niet mag worden uitgezet als het gevaar bestaat dat deze wordt onderworpen aan foltering, onmenselijke of vernederende behandelingen en bestraffingen.

Ook is het zeer aannemelijk dat de terugkerende vreemdelingen in Afghanistan het reële gevaar lopen actief gezocht en vervolgd te worden door de Taliban en andere gelieerde organisaties in verband met hun contacten en werkzaamheden ten tijde van het communistisch regime in 1978-1992.

In alle tot nu bekende gevallen zijn het mannen die op basis van hun "verleden" gedwongen worden uitgezet. In de meeste gevallen gaat het om echtgenoten/vaders die dan dus ook gescheiden worden van hun gezin. Dit veroorzaakt een dilemma waarin gekozen moet worden tussen twee uitersten:

- 1) met de echtgenoot/vader terugkeren naar Afghanistan, of
- 2) gescheiden leven van de echtgenoot/vader

De eerste optie is onmenselijk. In deze situatie gaat het over vrouwen en kinderen die al jarenlang in Nederland wonen en sterke banden hebben binnen de samenleving. Het gaat hier om kinderen die dikwijls in Nederland zijn geboren. Kinderen die in Nederland onderwijs genieten, studeren en de Nederlandse taal vaak beter beheersen dan de moedertaal. De optie van een gescheiden gezinsleven is echter net zo inhumain en tevens in strijd met het recht op gezinsleven.

Een zeer opmerkelijk bijkomend aspect van de uitzettingen zijn de grove fouten die door de DT&V en de IND gemaakt worden. Een voorbeeld van de nalatigheid van beide diensten is de zaak van dhr. F., die op vrijdag 14 maart 2008 vanuit detentiecentrum Zestienhoven naar Schiphol werd vervoerd om te worden uitgezet. De dag daarvóór was echter bekend gemaakt dat de uitzetting geen doorgang zou vinden.

Op vragen van de Tweede Kamerleden De Wit (SP) en Anker (ChristenUnie), ingediend op 20 maart 2008, antwoordde staatssecretaris Albayrak van Justitie dat inderdaad verzuimd was de annulering van de betreffende vlucht tijdig te communiceren, waardoor niet kon worden voorkomen dat dhr. F. abusievelijk naar Schiphol werd vervoerd. Volgens de staatssecretaris zou evenwel al het mogelijke worden gedaan om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen.

Maar dit jaar hebben DT&V en de IND zich wederom nalatig getoond, ditmaal dubbel nalatig en met ernstigere gevolgen. Het betreft de uitzetting van dhr. Hussaini. Voor hem was een ticket voor terugkeer op 2 januari 2009 geboekt. Nadat dhr. Hussaini op die dag, vroeg in de ochtend, van zijn bed was gelicht bleek er een fout te zijn gemaakt. Zijn ticket was namelijk omgeboekt naar maandag 5 januari.

Nadat dhr. Hussaini op die datum daadwerkelijk was uitgezet, bleek dat hij ten onrechte uit Nederland verwijderd was. De DT&V en de IND hadden namelijk een geplande zitting in zijn zaak op 15 januari volledig over het hoofd gezien. Nadat de Nederlandse autoriteiten hierop gewezen waren, is dhr. Hussaini op 6 januari weer per vliegtuig naar Nederland teruggebracht. Tot onze teleurstelling heeft de staatssecretaris haar eerder gedane belofte dus niet waar kunnen maken en zijn er in de uitzettingsprocedure wederom grove fouten gemaakt door de verantwoordelijke diensten.

Nog zorgwekkender is dat de gevolgen daarvan nog ernstiger waren dan die van de fout gemaakt bij het uitzetten van dhr. F. Voor dhr. F. hield de 'uitzetting' namelijk bij Schiphol op, maar dhr. Hussaini was, op weg naar Afghanistan, al in Delhi terechtgekomen, alvorens de autoriteiten zich bewust werden van de gemaakte fouten.

Aankomst in Afghanistan

Bij terugkeer in Kaboel wordt de vluchteling vreemdeling in eigen land, en wordt hij geconfronteerd met de onwelwillendheid van de Afghaanse autoriteiten om hem te accepteren. Dit in verband met het ontbreken van Afghaanse identiteitspapieren en het gebruik van onjuiste documenten, d.w.z. EU papieren. Een voorbeeld hiervan is de zaak van (de reeds hierboven vermelde) dhr. Hamidy, die op 9 september werd uitgezet naar Afghanistan. Na zijn aankomst in Kaboel werd hem de toegang tot het land ontzegd, waarna hij zes uur vast heeft gezeten op het vliegveld.

Door de Afghaanse autoriteiten is toen met verschillende organisaties contact opgenomen om, wegens het ontbreken van de correcte reisdocumenten, dhr. Zia Hamidy naar Nederland terug te sturen. Echter zonder resultaat. De Afghaanse autoriteiten worden door Nederland dusdanig onder druk gezet dat zij simpelweg geen andere keus hebben dan de 'vreemdeling' te accepteren.

Mening van het Comité 1F Beleid

Het Comité 1F Beleid is van mening dat de uitzettingen moeten worden stopgezet met het oog op de gesprekken tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en UNHCR, in verband met de notitie die UNHCR over het Algemeen Ambtsbericht 2000 heeft uitgebracht, met in het bijzonder de passages betreffende het roulatiesysteem.

Door de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State kunnen nog steeds vragen worden gesteld aan partijen met betrekking tot de gesprekken die gevoerd zijn tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de UNHCR. Er is dan ook nog geen definitieve uitspraak gedaan betreffende de notitie van de UNHCR.

Verder heeft de rechtbank Amsterdam op 12 november 2007 schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Buitenlandse Zaken, met betrekking tot de juistheid, volledigheid, betrouwbaarheid, deskundigheid en objectiviteit van de gebruikte bronnen op het moment van totstandkoming van het Algemeen Ambtsbericht 2000.

De rechtbank Amsterdam zag (en ziet) aanleiding voor een eventuele herziening van het algemeen ambtsbericht 2000, vanwege betere onderzoeksmogelijkheden in Afghanistan zelf.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft echter op 6 februari 2008 de rechtbank Amsterdam geantwoord dat er volgens Nederlandse ambassade in Kaboel geen onderzoeksmogelijkheden waren vanwege de slechte veiligheidssituatie. Over dit antwoord heeft de rechtbank Amsterdam wederom vragen gesteld. Ook deze kwestie is nog niet afgesloten.

Bovenal is het Comité 1F Beleid van mening dat het gezinsleven te allen tijde en onvoorwaardelijk gerespecteerd dient te worden. Gedwongen uitzettingen leiden er toe dat vaders moeders en kinderen tegen hun wil gescheiden van elkaar worden.

Bij een gedwongen uitzetting ontstaat het dilemma dat de achterblijvers moeten kiezen:

- 1) óf voor terugkeer met de echtgenoot/vader naar Afghanistan
- 2) óf voor achterblijven in Nederland

Bij keuze 1 zullen de kinderen het land, waar zij zijn grootgebracht, het vertrouwde Nederland, achter zich moeten laten en samen met hun ouders moeten verruilen voor een land, Afghanistan, waar de veiligheidssituatie zeer zorgelijk is en dat politiek, economisch en sociaal nog zeer instabiel is. Bij keuze 2 zal de moeder de kinderen alleen moeten opvoeden en zullen de kinderen zonder hun vader moeten opgroeien.

Ook wijst het Comité erop dat er geen monitoring plaats vindt na de uitzetting van de vreemdeling, doordat monitoren van de uitzettingen geen onderdeel vormt van de Nederlandse asielpcedure. De DT&V is slechts verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van de uitzetting. Dit is in uiterste mate zorgwekend onder andere in verband met de moord op 20, door Australiër uitgezette Afghaanse asielzoekers, door de Taliban. Hierbij

valt op te merken dat het Europese Hof van de Rechten van de Mens op 17 november 2008 de uitzetting van de 11 Afghanen, door Frankrijk, voorlopig heeft geblokkeerd, onder andere vanwege de veiligheidssituatie in Afghanistan.